

CİLT 3

G Ü Z 1416/1995

SAYI 3

İSLÂMÎ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

inkılâb

Materyalist Bilim: Negatif Bilim*

*Yamina Bouguenaya***

Fizikî olayların bilimsel terimlerle anlaşılabilceği şekilde yaygın bir inanış vardır. Bilimin insanın gelecekteki olayları tahmin etmesini, çevresini kontrol etmesini ya da çok değişik olguları açıklamasını mümkün kılan bilgiler ürettiği varsayılır. Bilimsel bilginin kullanıldığı her yerde bu iddia muhakkak tekrarlanır.

Meselenin özü şu sorunun cevabında yatar: Bilimsel sonuçlar bilgi oluşturur mu? Bu soruyu cevaplandırmak için, bilimin mantıkî yapısını incelemek gerekir. Aslında problem bir doğrulama problemidir. Belli bir hüküm bilimin sunduğu delillerle desteklenir, ama bilimin delil kavramının doğru olup olmadığı sorgulanmaz. Oysa, bilimsel akıl yürütmenin, (yani bilimsel doğrulama metodunun) temeline ilişkin bu gibi soruların büyük önemi vardır.

Kur'ân-ı Kerîm'de öğretilen akıl yürütme metodları bilimin yöntemlerinden kesin çizgilerle ayrılır ve hatta onlarla çatışır. Daha da önemlisi, Kur'ânî metodların uygulanmasının yegâne gerçek bilgi olan marifetullahı kapı açacağına inanırız. Ancak, bilimin başarıları ve teknolojik sonuçları, Allah'a inananlar da dahil olmak üzere birçok insanı, bilgiyi bilimsel bilgi ile özdeşleştirmeye itmiştir. Birçokları, hâlâ, dinin bir inanç meselesi olduğu; dinin "dogmalar"ının inançla kabul edildiği, önce inanıp sonra bunların kabul olunduğu fikrindedirler. Onlara göre, bir inancı kabul etmenin temelinde bir sorgulama süreci, delile dayalı bir

* Yamina Bouguenaya, "Materialist Science: The Negative Science," *AJISS*, Vol. 12, No. 2 (Summer 1995), ss. 255-261.

** Dr. Yamina Bouguenaya, İstanbul Özel Nilüfer Lisesi'nde öğretmendir.

tasdik tavrı bulunmaz. Eğer belli bir din esasen böyle bir “inanç” meselesinden ibaretse, o dini bir başka inanca tercih etmenin hiçbir temeli yoktur.

Kur’ân’ın ve bilimin metodu arasındaki bu çatışma karşısında, dinin sunduğu iddiaları delilleriyle ele almak bir zaruret olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğer dine bağlılığımız doğrulanmamış, iz’ansız, taassubî bir sadakatten öte birşey olacaksa, delile dayalı bir tasdik eylemini içeriyorsa, vahyin bilgi edinmede bilimden daha iyi bir vesile olduğunu bilmemiz gerekir. Burada mesele, vahyî hükümlerin bilimsel akıl yürütme metoduna dayanan hükümlerden daha güvenilir olduğunu, ve aslında güvenilir yegâne bilgi olduğunu varsaymak için sağlam mantıkî gerekçelerimiz bulunup bulunmadığını belirlemektir.

Niçin ve Nasıl Soruları: Sun’î Bir Ayırım

Bilim materyalizmin köşe taşı ve *Tevhidin* antitezi olan nedensellik esasına dayanır. Herşeyi bir sebep-sonuç zinciri içinde, bir sebebin sonucu olarak açıklamaya çalışır. Bu yüzden, eğer bilimsel paradigmanın (değerler dizisinin) bilgi ürettiği iddia ediliyorsa, bu, mutlaka Kur’ânî paradigma pahasına olur. Çünkü Kur’ân, sürekli, sebebin sonuç üzerinde tesiri olmadığını ileri sürer. Bu iki değerler dizisi aynı zamanda doğru olamaz. Ya biri, ya öteki doğrudur. Hal böyleyken, o kadar çok insan, Allah’a inandığı halde, bilimsel bilgi paradigmasını niçin benimsiyor? Böylesi inananlar neden Kur’ânî yaklaşımla aynîleşmiyorlar? Bunun temel bir nedeni, bilimin “nasıl” sorularına, dinin ise “niçin” sorularına cevaplar aradığı inanışdır. Bu şekilde, bilim ve din zahiren uzlaştırılır; her birine ayrı bir alan ayrılır. Peki, bu nasıl mümkün olur, ve ne demeye gelir?

İleri sürülen şudur: Fizikî olaylar bilimsel terimlerle anlaşılabilirse de, bütün olarak bir kâinatın niçin var olduğunu; mekânın, zamanın ve fiziki kanunların ilk elde neden var edildiğini açıklamak ancak bir Yaratıcıya atıfta bulunmakla mümkündür. Peşinden şunlar gelir: Her olayın bir sebebi vardır. Sonsuz bir sebepler zinciri olamayacağına göre, herşeyin bir ilk sebebi olmalıdır. İşte bu ilk sebep Allah’tır. Gelin, bu akıl yürütmedeki ilk adımı, yani her olayın bir sebebi olduğu varsayımını ele alalım. Buna göre, vücuda gelen her nesne, bu yaratılmış dünyada kendinden önce varolan bir başka şey tarafından yapılmaktadır. Ancak, eşyanın birbirini yaptığını ve yarattığını kabul etmek mantıksızdır. Çünkü böylesi bir kabullenme, kendi kendini üreten bir sebepler zinciri gibi saçma ve yanlış bir anlayışı içerir. O halde, eşi benzeri olmayan, kendi yarattıklarının cinsinden olmayan bir Yaratıcının varolması gerekir.

Yukarıdaki akıl yürütmenin ikinci kısmına, yani “Sonsuz bir sebepler zinciri olamaz” a gelirse, bu tamamen keyfî bir önermedir. Bu önermeye materyalist

felsefeciler tarafından bile hücum edilmektedir. Sonsuz bir sebep-sonuç zinciri için neden bir açıklamaya gerek duyulsun ki? Bu düşünce herşeyin kendi varlığını hemen yakınında bulunan başka yaratılmış sebep(ler)e borçlu olduğu varsayımına dayanır. Bir olay, meselâ kâinatın yaratılışı, şu veya bu yüzden, sebeplerle açıklanamadığında Yaratıcıya atfedilmektedir. Bu şekilde akıl yürütönlör Allah'ın Vacibü'l-Vücut (varlığı zorunlu) olduğuna ve dolayısıyla varlığı için bir başka sebebe ihtiyacı olmadığına inandıkları için, bu sonuçla tatmin olurlar. Yaratılışı sebep-sonuç ilişkisi ekseninde açıklayıp da Allah'a inanmayanlar ise, bunu reddederler. Böylesi boşlukları Allah fikriyle doldurmaya gerek olmadığını söylerler. Bilim, nasıl olsa, tüm olayların ve olguların sebeplerini bulacaktır. İzahsız kalan boşlukları doldurmak için bir İläha gerek yoktur.

Nedensellik fikri bir noktada, yani tek bir sebep-sonuç örneğinde bile kabul edildikten sonra, zincirin sonsuza dek uzanması gerekmektedir. Tüm sebepler ve sonuçlar aynı mahiyettedirler, ve bu yüzden, şu veya bu noktada durmanın hiçbir gerekçesi yoktur. Bu da nihaî bir basamakta durmaya gerek olmadığı, bir ilk sebebin varlığına ihtiyaç bulunmadığı anlamına gelir. Eğer bir ilk sebep yoksa, İlk Muharrik'e de yer yoktur. Fakat, Allah'a imanı sağlam temellere oturmeyan, tahkike dayanmayan taklidî bir iman sahibi bir insan Allah inancına bir yer bulmak için bir ilk sebebin zorunlu olduğunu iddiaya zorlanır. Bununla birlikte, varlığı kabul edilse bile, bu ilk sebebin diğer sebeplerden daha büyük bir önemi ve özelliği olmayacaktır. Bu bakımdan, taklidî iman, temelsiz bir önyargıdan ibarettir.

Allah'a gerçekten inanmak, yani tahkikî iman ise, O'nun varlığının, sadece sebebini göremediğimiz olaylarda değil, her olayda, her sebep ve sonuçta, şimdi ve her zaman tasdikidir. Olağandışı birşey gördüğümüzde bu bize mucize gibi gelebilir. Böylesi bir olayı bizce bilinen sebeplerle açıklayamayabilir ve bu yüzden bilinen sebeplere atfedebiliriz. Orada bir mucize göremez ve dolayısıyla Allah'a ihtiyaç duymayız. Aslında, yaratılan herşey bir mucize değil midir? Kâinata olağan diye birşey var mı; yoksa herşeyin bir mucize oluşunu, tüm sebeplerin o şeyi vücuda getirmede âciz kalışını, bizim o şeylere âşına oluşumuz, yani ülfetimiz mi perdeliyor? O halde, her varlıkta görünen güzellik ve sanatı hangi sebebe atfedeceğiz?

Körü körüne inanan, Yaratıcıya, aslında bir yaratılmışlık konumunu ifade eden, sıradan olmayan bir sebep olarak İlk Muharrik¹ ünvanını verir. Bu inanış, Allah'ı, kâinatın başlangıcında yaratılmış, kuvvetler ve temel kanunlar cinsinden

(1) İlk Muharrik ya da İlk Sebep anlayışının Kur'ânî bir kavram olan ve tüm Sebeplerin Yaratıcısı anlamına gelen Müsebbibü'l-Esbab'dan tamamen ayrı olduğunu önemle belirtmek gerekir.

birşey olarak görür. Bu şekilde, kâinat, değişmez kanunlarla idare edilen bir makine gibi, en başında kurulmuş ve öylece kendi kendine işlemeye devam etmektedir. Bu anlayış O'nun sebeplere, kuvvetlere ve kanunlara olan hâkimiyetini parçalara ayırır ve böylece O'na ortaklar koşulmasına, yani şirke kapı açar.

Bir başka akıl yürütme biçimi de şöyledir: Tanımı gereği fizikî dünya ile ilgilenen bilim, birşeyi bir başka şeyle, (yani sebep-sonuç ilişkisiyle) açıklamada başarılı olabilir. Fakat, kâinatın ve içindekilerin niçin bu haliyle var edildiklerini, kâinatın ve eşyanın neden var olduğunu açıklayamaz. Fizikî dünyadaki herşey ancak kâinat dışındaki bir varlıkla açıklanabilir ve o varlık da Allah'tır. Buna göre, kâinat şu anda olduğu biçimdedir, çünkü Allah bu biçimde olmasını takdir etmiştir. Basitçe ifade edersek; "Eşya nasıl husule geliyor?" diye sorarsanız, cevabı materyalist bilim, (yani, sebep-sonuç ilişkisi) verir; fakat "Eşya niçin husule geliyor?" dersiniz, bu defa sözü din, yani Allah alır. Böyle bir düşünme tarzı bir tür kısır döngüdür. Bu düşünme tarzı Allah'ın varlığının ve tüm isimlerin O'na ait olmasının zorunlu olduğunu ispat etmez. Olsa olsa, şayet var olduğu kabul edilirse, yalnızca iradesine bir atıfta bulunur. Oysa, burada mesele Allah'ın varlığının zorunlu olduğunu tahkik etmek olduğuna göre, böylesi bir inanışın kendisi kendi doğruluğunu ispatlamada kullanılamaz. Din, işte bu nedenle, alt tarafı bir inanç meselesi gibi görülmektedir.

Bu düşünce biçimi, hiç sorgusuz, bilimin eşyanın "nasıl" vücuda geldiğini açıkladığını kabul etmekte ve dine "niçin" sorularını cevaplandırma şerefini bırakmaktadır. Ancak, "nasıl" ve "niçin" soruları arasındaki bu ayırım fitrî değildir; sun'îdir ve bir yanılığın ibarettir. Biz de kâinatın bir parçası olduğumuza göre, kâinat hakkında ancak "nasıl" sorularıyla bilgi edinip birşeyler öğrenebiliriz. "Nasıl" sorularına verilen cevaplar, temelde tümevarım çıkarımları olup, bilginin şümülünü giderek genişleten bir fonksiyona sahiptirler. Yani, başlangıç önermeleri bilinirse, bu çıkarımlar, vardığımız hükme dair ilâve yorumları da içinde barındırmasıyla, bilgimizi genişletirler. "Nasıl" sorusuna indirgenmesi mümkün olmayan "niçin" sorusu ise, farklıdır. "Niçin" sorusunu cevaplandırabilmek için ya kâinatın dışına çıkıp onu oradan inceleyebiliyor olmamız gerekir, ki bu imkânsızdır, ya da, eğer Allah'ı biliyorsak, Onun kâinatı böyle irade ettiğini kabul etmemiz gerekir. "Niçin" sorusu, dolayısıyla, ya bir totolojiyi doğurur, ya da başlangıç önermeleri biliniyorsa, bizi tümdengelen bir çıkarıma götürür. Her iki durumda da bilginin şümülünü genişletme fonksiyonunu ifa edemez.

Dolayısıyla, "nasıl" sorularının çözümünü bilime havale etmek, en sade ifadeyle, dini ölüme mahkûm etmek ve Allah'ı sadece boşlukları dolduran bir ilâh, bir İlk Muharrık düzeyine indirgemek demektir. Çünkü, eğer Allah'ın varlığı bulunacak ve bilinecekse, bunu mutlaka O'nun yaratıkları arasından keşfetti-

ğimiz vesilelerle başarmamız gerekir, açıklayamadığımız şeylerle değil.² Din de, bilim de tümevarıma dayandıklarını ileri sürdüklerine ve bilgi-üretme fonksiyonu taşıdıklarını iddia ettiklerine göre, iki seçenek sözkonusudur: ya bilim vahyi tasdik eder ve ona tâbi olur veya bilim vahiyle çatışır. Buna göre, bu iki şıktan sadece biri doğru, öteki ise yanlış olma durumundadır. Hangisinin doğru olduğuna karar vermek için, bilimsel metodun mantıkî yapısını inceleyelim ve bunu Kur'ân'ın metoduyla karşılaştıralım.

Sözde Pozitif Bilimler Gerçekte Negatifdirler

Bilimsel metod, içinde problemin ilk önce belirlendiği ve ardından bunu çözümlenmeye yönelik hipotezleri temellendirmek yahut test etmek için gözlemler, deneyler ve sair uygun verilerin kullanıldığı bir süreçtir. Bilimsel kanunlar bu şekilde ortaya çıkar. Genel kanaat bu işlemlerin tümevarımsal olduğu, diğer bir deyişle, yeni bilgiler hasil ettiği şeklindedir. Bununla birlikte, birçok bilim felsefecisi tümevarımcılığı bilim adamlarının meşgul olageldiği asıl işlemleri doğru temsil etmediği gerekçesiyle eleştirmektedir. Dediklerine göre, bilimsel bir teori hiçbir zaman geçici bir ön-kabulden fazlasını hak etmez; çünkü, prensipte, her teori aksi isbat edilebilir niteliktedir. Bir teoriye, sadece henüz cerhedilmediği, henüz aksi ispatlanamadığı için inanılır. Yani, bilimin gözlem ve deneyle ilişkin işlemlerinin hedefi doğrulama değil, yanlışlamadır.

Burada ortaya atılan problemin bir delil getirme ve doğruluğunu isbatlama kavramı olarak bilimsel metodu ilgilendirdiğini şimdiden belirtmek gerekir. Problemin mahiyetini anlamak için, bir örnek verelim.

Hepimiz okulda “Güneş ışığı bitkilerin büyümesinde etki sahibidir” diye öğrendik. Bu hipotez bir deneyle isbatlanabilir. İki bitki alırsız. Birini güneş ışığına maruz bırakır, diğerini kalın bir kâğıtla örteriz. Her iki bitkiyi de düzenli olarak sularız. Bir hafta sonra, güneş ışığı almayan bitkinin solduğunu görürüz. Biz buradan çıkan sonucun şu olduğu söylenir: Bu deney güneş ışığının bitkilerin normal olarak büyümelerini ve yeşil kalmalarını sağladığını isbat etmektedir. Oysa, burada gözlediğimiz yegâne şey, güneş ışığının yokluğu durumunda bitkilerin büyümediğidir. Ki bu, güneş ışığının bitkilerin büyümesine sebep olduğunu

(2) Nitekim Kur'ân bizi, eşyanın “neden” değil, “nasıl” (*keyfe*) vücuda geldiğine bakmaya davet eder. Meselâ: “...Ve [hayvanların ve insanların] kemiklerine bak—nasıl onları birbirini üstüne koyuyor ve sonra onlara et giydiriyoruz!” (Bakara, 2: 259); “Yeryüzünde gezin ve bakın, O nasıl [insan] ilk defasında yarattı.” (Ankebut, 29: 20); “[Öldükten sonra dirilmeyi inkâr eden] o kişiler yağmur yüklü bulutlara hiç bakmıyorlar mı, nasıl yaratılmış? Ve göğe, nasıl yükseltilmiş? Ve dağlara, nasıl sıkıca dikilmiş? Ve yeryüzüne, nasıl yayılmış?” (Gâşiye, 88: 17-20).

söylemekten kesinlikle farklıdır. Bitkilerin büyümesi sayısız faktöre bağlıdır. Fakat, bu faktörlerden sadece birinin yokluğu bir bitkinin büyümemesi için yeterlidir. Dolayısıyla, bu deney yalnızca bitkilerin güneş ışığının yokluğu durumunda büyümediklerini isbatlar. Ve bu çıkarımdan, “Güneş ışığı bitkilerin büyümesinde etki sahibidir” hipoteziyle ilgili herhangi bir hüküm çıkarmak mantıken imkânsızdır. Daha derinlemesine düşünüldüğünde, böyle bir doğrulama yönteminin mantıksız ve uydurma olduğu görülür.³

Bu hipotezi sınamak için, probleme pozitif olarak yaklaşmamız ve “Güneş ışığının bitkilerin büyümesinde bir etkisi var mı?” gibi pozitif sorular sormamız gerekir. Bu amaçla, güneş ışığını incelemeli ve “Bunun özellikleri nelerdir?” ve “Bir bitkinin büyümesi için ihtiyaç duyulan nitelikler nelerdir?” gibi sorular sormalıyız.

Kâinata bitkiler içerisindeki düzenin ve onların husule gelişine ilişkin kuralların bitkiden bitkiye değiştiğini görürüz. Diğer taraftan, güneş ışığı bu bitkilerin hepsine girer, her birine nüfuz edebilir. Onların içerisinde hiç hatasız iş görebilir. Eğer onların düzeni güneş ışınca bilinmezse, o içlerinde iş göremez, iş görse de hatasız iş göremez. Bu durumda, görevini mükemmel biçimde yerine getiren güneş ışığı, ya tüm bitkilerin ayrı ayrı yapılarını, ölçülerini ve oluşumla-

- (3) “Allah kendisine hükümdarlık verdi diye Rabbi hakkında İbrahim’le tartışan (kral)ı görmedin mi? İbrahim dedi ki: ‘Benim Rabbim O’dur ki hayatı ve ölümü verir.’

[Kral] karşılık verdi: ‘Ben de hayat ve ölüm veririm.’

İbrâhim, ‘Allah güneşi doğudan getirir, sen de onu batıdan getir’ deyince, inkârda direnen adam şaşırıp kaldı.” (Bakara, 2: 258).

Kral bunun üzerine huzuruna iki mahkum getirtti. Birinin öldürülmesini emretti, diğerinin ise canını bağışladı. Böylece, kendisinin de hayat ve ölümü verebileceğini isbatlamak istiyordu. Şöyle akıl yürütmüştü kral: “Eğer ikinci mahkumun öldürülmesini emretseydim, o hayatta olmayacaktı. O halde, ona ben hayat verdim.” Bu düşünce bilim adamlarının söylediklerine çok benzer: “Eğer güneş ışığı olmasaydı, bitkiler solup ölecekti. O halde, bitkilere güneş ışığı hayat verir.”

Aslında böylesi akıl yürütmeler çok yaygındır. Biz de çoğu zaman küfrü ima ettiğini farketmeden bu şekilde düşünebiliriz. İşte kendi fiillerimizi, eylemlerimizi de böyle sahipleniriz. Meselâ, “Eğer çiçekleri sulamasaydım, çiçekler solup öleceklerdi. O halde çiçekleri [sulayarak] ben büyütüyorum” diye düşünürüz. Aslında, kendimizi ve fiillerimizi Allah’ın yarattığını (“Oysa, sizi de, fiillerinizi de Allah yaratmıştır.” [Saffât, 37: 96]) farkedemsek, O’nun tüm kâinatı, içindeki her sebebi ve her sonucu ayrı ayrı yarattığını farkedemeyiz. Kendimizi tesiri olan bir sebep olarak görürsek, sebeplere de tesir vermek, yani sebebin sonucu yaptığına inanmak zorundayızdır.

Âyette sözü edilen kral, bir anlamda, kâinata *rububiyet* dava eden nefsin temsilcisidir. O halde nefsimize ve kral misali bilim adamlarına İbrahim’in (a.s.) krala söylediğini söylemeliyiz: “Allah güneşi doğudan getirir, sen de batıdan getir.” Yani, “O halde, sen de kanunları de-ğiştir. Yaratıcının kanunlarına uymadan birşey yapabilir misin?”

rını biliyor olmalı veya herşeyi bilen birinin emri ve iradesi altında iş görüyor olmalıdır. Yani, güneş ışığı ya herşeyi bilen ve herşeye kudreti yeten birinin ilim ve kudreti dahilinde ve onun iradesine bağlı olarak iş görüyor olmalı veya kendisi herşeyi biliyor ve herşeye kudreti yetiyor olmalıdır. Çünkü, tüm bitkilerde ve aslında tüm canlıların bünyesinde düzenli biçimde işliyor, veya işleyebiliyor. Bununla birlikte, güneş ışığında bu niteliklerin hiçbiri yoktur. Bitkilere hayat verecek ne ilmi vardır, ne iradesi, ne de kudreti. Kör ve şuaarsuzdur. Bu da, onun hikmeti sonsuz bir Yapanın, herşeyi bilen bir Yaratanın izni ve emri altında iş gördüğünü gösterir.

Akıllarının kullanımını sadece zahirde görünür durumdaki şeylerle sınırlayan materyalistler ise, olayları sebep-sonuç ilişkisi içinde algırlar. Sözgelimi, iki olay birlikte gerçekleşiyorsa, birinin diğerine sebep olduğunu düşünürler. Ve daha en başta bir Yaratıcının varlığını kabul etmemeye şartlandıkları için, sebebin sonucu ortaya çıkardığı şeklindeki akıl dışı ve fasit fikri kabule mecbur kalır ve bitkilerin büyümesine güneş ışığının sebep olduğunu iddia ederler. Hiçbir zaman, güneş ışığının yapıyor görüldüğü tüm bu şeyleri nasıl bildiğini, nasıl güç yetirdiğini, bunu hangi nitelikleri sayesinde başardığı gibi soruları sormazlar. Aynı zamanda, iddialarını da isbatlayamazlar, çünkü akıl dışıdır. Çareyi menfi bir yaklaşımı benimsemekte bulurlar ve bu yaklaşıma “bilimsel metod” adını verirler. Kur’ân’da bildirilen pozitif yaklaşımla karşılaştırıldığında, bu negatif bilimsel yaklaşımın, tamamen mantıksız ve bâtil olduğu görülür.

Allah’tan başka koruyucular (varlıklar veya güçler) edinenlerin hali kendine bir ev edinen örümceğin hali gibidir: zira, muhakkak ki, evlerin en zayıfı örümceğin evidir. Bunu bir anlayabilseleldi.⁴

Bilimsel metod bu meseldeki örümcek evi gibidir. Hele bir sorgulamaya girişin, hemen dağılıverir; bir vehim üzerine bina edildiği hemencecik anlaşılır.

Sonuç

Bilimsel doğrulama metodunu inceledikten sonra, bu metodun mantıken temelsiz olduğu açıkça görülür. Materyalist felsefecilerin kendilerine göre, sözümona bilimsel paradigma denilen bu şey, doğrulama değil, yanlışlama esasına dayalıdır. Onlar sonucu sebebin yaptığını ispatlamanın imkânsız olduğunu farkındadırlar; fakat bu iddianın yalanlanamaz olduğunu düşünüp, buna güvenmektedirler.

Halbuki, pozitif yaklaşımı benimseyip, “Güneş ışığı bir bitkinin büyümesini

(4) Bkz. Ankebut suresi, 29: 41.

etkileyebilir mi?" gibi olumlu sorular sordüğümüzde, sonucu sebebin yaptığı fikri çöküverir. Bilimsel metod hiçbir şekilde bu fikrin doğruluğunu doğrulamamakta ve dolayısıyla, bilgi sunmayı öngören bu iddialarını meşrû bir temele dayandıramamaktadır. "Güneş ışığının bitkilerin büyümesinde etkisi vardır" gibi bilimsel olarak ortaya atılmış çıkarımlara inanmanın hiçbir aklî temeli yoktur. Buradan hareketle, bilimsel -daha doğrusu materyalist- bilgi paradigmasının gerçek bilgiyi sunmadığı sonucuna varıyoruz.

Oysa Kur'ânî paradigma, pozitif bir yaklaşıma dayalıdır. Kur'ân bize eşya ve olaylar hakkında nasıl olumlu sorular soracağımızı öğretir, mevcutların nasıl vücuda geldiğini gösterir, onların anlamlarını açıklar, tüm eşyadan onların Yaratıcısını sıfatları ve isimleri ile tanıttırmak için bahseder, ve yeni bir bilgi ortaya koyar: marifetullah, yani Allah'ı bilmek. Nitekim, en küçük bir zerre bile, halinin ve hareketinin diliyle, âdeti, "Bak! Ben cahil ve aciz olduğum halde, herşeyi kuşatan bir ilim ve herşeye hükmeden bir kudret gerektiren sayısız vazifeler görüyorum. O halde, benim herşeyi kuşatan böylesi bir ilme ve kudrete sahip Birinin emriyle iş gördüğümü göremiyor musun?" der.

Materyalist felsefe ve bilim mevcutlara kendileri adına bakar. Bilim adamları doğrudan gözledikleri şeyi olduğu gibi tasvir ettiklerini sanırlar. Fakat, çarpıtılmış ve uydurma tanımları ruha ürkütücü ve korkunç bir hayret duygusundan başka hiçbir kemalât ve hiçbir bilgi kazandırmaz. Meselâ, bilim güneşi gezegenlerin etrafında dolaşmasına sebep olan büyük ve akışkan bir ateş kütleli olarak tasvir eder. Açıklamasına, güneşin ağırlığı şu kadar şu kadardır. Güneş şöyledir, böyledir diye devam eder. Kur'ân'ın konuştuğu gibi konuşmaz: "Görmüyor musunuz, Allah...güneşi nasıl size bir lamba yaptı?"⁵ "Lâmba" tabiriyle, Kur'ân, dünyayı Yaratıcının rahmet ve lütfuna işaret eden bir hane olarak tasvir eder.

Kur'ân bizi Yaratıcıyı tanımak için kâinata bakmaya çağırır. Bu yüzden, gerçek bilim, vahiyle el ele, onun rehberliği altında işler. Bilim Kur'ân'ın maksadını inkâr etmemelidir. Bu maksada hizmet etmelidir. Aksi takdirde, hiçbir şeyi açıklayamaz; hiçbir bilgi üretmez. Bilim, sözgelimi, güneşin dünya için bir lâmba olacak biçimde yaratıldığını, takdir edildiğini kabul etmeli, ondan sonra da bu yaratılıştaki hikmet ve rahmeti araştırmalı ve bize güneşin Yaratıcısının ne kadar Hakîm ve Rahîm olduğunu göstermelidir. Bu şekilde, bilim insanoğlunun içinde yaşadığı dünyayı, kendisini anlamasına, dolayısıyla Yaratıcısını daha iyi tanımasına yardımcı olacaktır.

Çeviren: Metin Karabaşoğlu

(5) Bkz. Nuh suresi, 71: 16.